

fien, har navnlig Interesse for dem, der beskæftiger sig med den gamle Geografi.

Forfatteren har i den først behandlet de vigtigste af de almindelige Forhold, som er at tage i Betragtning ved Studiet af Etnografi. Efter en Indledning, hvori der paavises Etnografiens store Vigtighed for Historien, idet den giver Kundskab om Folkenes indbyrdes Slægtskab og Afstamning og paa mange Maader belyser Folkeslagenes Individualitet og Psykologi, omhandles Begreberne Antropologi og Etnografi og derunder Spørgsmaalet om, hvorvidt de menneskelige Sanser i Tidernes Løb har undergaaet en Udvikling, samt Menneskeslægstens Ælde. Endvidere omhandles Menneskeslægstens Enhed og derunder de fysiske og aandelige Egenskaber, der kan vejlede ved Menneskenes Inddeling i Racer og Folkeslag, og endelig det etnografiske Studiums Betydning for Kulturhistorien og derunder nogle Undersøgelser om Ægteskabets og Ejendomsrettens Historie.

Den anden, noget større Del af Skriftet omhandler de enkelte Folk og deres Slægtskab, og Forfatteren deler Fremstillingen efter, hvad der angaar de forskellige Ætter med deres Underafdelinger af Klasser og videre under disse Stammerne. Der fremsættes saaledes de altraaværdigste Oplysninger om den indo-evropæiske (naiske) Æt med Underafdelingerne den indiske Folkeklasse, de eranske Folk, den græske Klasse, den illyriske (albanesiske) Klasse, den italisk-romanske Klasse, den keltiske Klasse, den germanske Klasse og den baltisk-slaviske Klasse.

Endvidere omhandles den semitiske Æt med dens to Klasser, den nordlige (Assyrer, Babyloner, Hebræer, Aramæer) og den sydlige, Araber (Ismaeliter) og Sydaraber (Sabæer, Himjariter), den kamitiske Æt med Klasserne Ægyptere, Libyer eller Berber og Æthioper, den mongolske Æt med sine Underafdelinger Tunguser og Mandsjurer, den mongolske Klasse, den tyrkiske Klasse, den finsk-ugriske Klasse og Samojeder, endelig de øvrige Ætter, Kinesere, Dravider, Japanesere, Avstralnegre, Papuaer, Melanesier, Malajer, arktiske Folk i Asien og Amerika, Amerikas oprindelige Befolkning (Indianere), Negre, Hottentotter og Buskmænd.

Medens Etnografien som oftest kun i ringe Grad beskæftiger sig med de Folk, som har grebet ind i Verdenshistorien eller baaret Menneskehedens Udvikling, har Forfatteren fortrinsvis beskæftiget sig med disse og derfor ogsaa forholdsvis

udførligt omhandlet de Stammer og videre Underafdelinger af disse, hvori de kan deles, saaledes f. Eks. for den baltisk-slaviske Klasse den baltiske (litauisk-lettiske) Stamme (Litauer, Letter, Fortidens Preussere) og den slaviske Stamme, der videre maa deles i en østlig-sydlig Afdeling (Russer, Bulgærer, Serber og Kroater, Slovener (Vinder)) og i en vestlig Afdeling (Polakker, Tsecher, Slovakere, Sorber og Vender).

Der er derhos tilføjet de nødvendigste Oplysninger om nogle Folkeslag i Evropa, som ikke kan henføres til den ariske Æt (Basker, Oldtidens Skythier) og om de uddøde Folk af den mongolske Æt (Hunner, Avarer, Fortidens Balgærer og Kazarer).

Derimod er al nærmere Omtale af de vilde Folk eller Naturfolkene forbigaaet.

Ved Udvikling af de enkelte Folks historiske Afstamning, for saa vidt Kundskab derom haves, og ved Sammenstillinger af de af dem talte Sprog er der saaledes kortfattet gjort Rede for det vigtigste især angaaende de i Evropa boende Folk og Folkene af den semitiske Æt, og forholdsvis let faas derved et Overblik over Tilstandene paa de forskellige Tidspunkter.

Ligesom i Kundskaben om Jorden findes i Etnografien Forlegnelser over de vigtigste Skrifter, som udførligere belyser de enkelte, i Bogen omhandlede Forhold.

Emil Madsen.

N. Hartz: Bidrag til Danmarks tertiere og diluviale Flora. Danm. geol. Unders. II R. Nr. 20. 1909. (292 S. + Atlas m. 13 Tvl.)

Denne Afhandling giver en Oversigt over alt, hvad der vides om Udviklingen af Danmarks Planteverden fra de ældste Tider til og med Istiden; de de fleste Undersøgelser i den Retning er foretagne af Forfatteren selv, som hermed har udført et overordentlig stort og fundamentalt Arbejde. De ældste danske Rester af højere Planter (udenfor Bornholm) stammer fra den jydsk Cementsten og fra Brunkullene, de er imidlertid ret sparsomme og giver kun et ufuldkomment Billede af Landets Flora i Tertiertiden. Fra Istiden har man derimod gennem de talrige interglaciale Dannelser opnaaet at faa en udstrakt Kendskab til den Tids Planteverden, der undertiden har haft et rent arktisk Præg, mens den til andre Tider tyder paa, at Klimaet har været mindst ligesaa varmt som i Nutiden.

Særlig Interesse har Forekomsten af Avnbøg og Gran, der ikke er fundne vildtvoksende her i Landet siden Istiden, mens en enkelt Form, Dulichium, endogsaa er helt uddød i Europa, og nu kun findes i Amerika. Iøvrigt udgjordes Interglacialtidens Planteverden væsentlig af de samme Former, som bor her nu til Dags. En særegen Stilling i vore Istidsaflejringer indtager de saakaldte »Rav-Pindelag« i Diluvialsandet, der indeholder en Blanding af Planterester fra meget forskellig Tidsalder, der er blevne transporterede med Isen — hvorfra vides ikke — og ved dens Afsmeltning skyllede ud sammen med og aflejrede i Diluvialsandet.

Da Forf. i højeste Grad har Blikket aabent for den praktiske Side ved enhver Sag, har han i

et særskilt Afsnit behandlet det vigtige Spørgsmaal om de jydske Brunkuls praktiske Anvendelighed; de Forsøg, der tidligere er gjorte paa at udnytte Brunkullene, er vel ikke faldne heldigt ud; men de talrige Analyser og Brændværdibestemmelser af Kullene, der anføres i Afhandlingen, synes at vise, at de ikke er væsentlig ringere end de tyske Brunkul, som brydes efter en meget stor Maalestok. I alle Tilfælde kan man være enig med Forf. om, at der bør foretages nærmere systematiske Undersøgelser, navnlig over Kullagenes Mæglighed og Udstrækning, som endnu kun er meget ufuldkomment kendte.

O. B. Bøggild.